

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОДОВОЛЬЧИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ В КОНТЕКСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Y. Orlenko,
Ph.D. Doctoral Student, Donetsk State University of Management

FEATURES OF PUBLIC ADMINISTRATION BY FOOD SUPPLY IN THE CONTEXT OF ACTIVIZATION OF INVESTMENT PROCESSES IN AGRARIAN SECTOR OF ECONOMY

е статті розкрито стратегічну значимість і специфічні особливості аграрного сектора економіки, що обумовлюють необхідність інвестування в неї не тільки для отримання доходу і задоволення інших суто економічних інтересів, а і для забезпечення соціального та екологічного благополуччя; обґрунтовано необхідність прямої і опосередкованої участі держави в інвестуванні і розвитку аграрного сектора економіки країни; доповнено класифікацію інвестицій в аграрному секторі економіки за комплексом специфічних ознак.

In article the strategic importance and specific features of agrarian sector of economy is opened cause need of investment in it not only for obtaining the income and satisfaction of other purely economic interests, but also for ensuring social and ecological wellbeing; need of a straight line and indirect participation of the state in investment and developments of agrarian sector of national economy is proved; classification of investments in agrarian sector of economy on a complex of specific signs is added.

Ключові слова: аграрний сектор економіки, інвестиції, інвестиційні процеси, державне регулювання, сільське господарство.

Key words: agrarian sector of economy, investment, investment processes, government regulation, agriculture.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Формування виробництва конкурентоспроможної продукції потребує відповідного інвестиційного забезпечення. Особливо це важливо на територіях, де діяльність підприємств у агропромисловому виробництві здійснюється в умовах обмежених власних і залучених інвестиційних ресурсів, а тому недостатньо активна й не забезпечує позитивних зрушень у економічному та соціальному розвитку.

З метою активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки доцільно здійснювати заходи щодо поліпшення умов реалізації інвестиційних проєктів, залучення інвестицій, а також підвищення інвестиційної привабливості регіону. Залежно від цілей і завдань інвестиційної діяльності форми вкладень характеризуються різноманітністю та індивідуальністю. Тому інвестиції в аграрному секторі економіки вимагають ґрунтовного вивчення та належного контролю за процесами залучення капіталу.

МЕТА СТАТТІ

Розкрити особливості державного управління продовольчим забезпеченням та обґрунтувати стратегічну значимість і специфічні особливості аграрного сектора

економіки, що обумовлюють необхідність інвестування в неї не тільки для отримання доходу і задоволення інших суто економічних інтересів, а і для забезпечення соціального та екологічного благополуччя.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для того, щоб більш повно представити і відобразити зміст інвестицій, необхідно розглянути їх класифікацію. У сучасній науковій думці з питань інвестицій та інновацій розглядається багато підходів до класифікації інвестицій за різними ознаками. Узагальнення наявних розробок і думок дозволило виділити наступні основні ознаки класифікації інвестицій і розглянути з точки зору застосування в аграрному секторі економіки.

1. Мета вкладення інвестицій — головна ознака класифікації. В економіці в цілому і в аграрному її секторі, зокрема, виділяють наступні основні цілі інвестування:
  - отримання доходу у вигляді прибутку, дивідендів, зростання вартості акцій і капіталізації бізнесу;
  - забезпечення збереження коштів для покриття фактичного рівня інфляції;
  - отримання контролю над підприємством або організацією для отримання надалі певної вигоди.

З розглянутих видів інвестицій в даний час в сільському господарстві більше поширення мають інвестиції, що спрямовані на отримання доходу або контролю над сільськогосподарськими організаціями. Необхідно розуміти, що мета контролю над організацією передбачає отримання доходу. Таким чином, потенціальний або реальний дохід виступає основним стимулом інвестицій.

2. Джерело фінансування інвестицій. За джерела фінансування інвестиції можна розділити на:

- централізовані — залучені за рахунок коштів державного бюджету;
- нецентралізовані — що здійснюються за рахунок коштів юридичних і фізичних осіб.

У свою чергу нецентралізовані інвестиції можна розподілити на зовнішні і внутрішні. Внутрішні інвестиції, як правило, здійснюються за рахунок власних коштів підприємства, що формуються із амортизаційних фондів, прибутку та інших джерел. Зовнішні інвестиції фінансуються за рахунок залучених коштів — позик та кредитів.

В даний час в аграрному секторі економіки практикуються як централізовані, так і нецентралізовані інвестиції. З прийняттям державної ініціативи "Рідне село. Практичні кроки. Господарство населення та сільськогосподарська кооперація" держава значно збільшила підтримку сільського господарства, в тому числі і підтримку інвестицій. Разом з тим, держава поки не виступає основним джерелом централізованих інвестицій, стимулюючи залучення інвестицій в аграрний сектор економіки з інших нецентралізованих джерел.

3. Форма власності інвестора. За формами власності інвестора слід розрізняти:

- державні інвестиції — здійснюються державними органам влади або підприємствами державної форми власності;
- муніципальні інвестиції — здійснюються за рахунок регіонального або місцевого бюджету;
- приватні інвестиції (недержавні), тобто вкладення коштів громадян і підприємств недержавної форми власності;
- інвестиції громадських об'єднань — інвестиції асоціацій, спілок, споживчих кооперативів тощо;
- інвестиції змішаної форми (без іноземного капіталу) — інвестиції різних суб'єктів господарювання;
- іноземні інвестиції — інвестиції іноземних громадян, фірм, держав;
- змішані інвестиції з іноземним капіталом — здійснюються вітчизняними та іноземними економічними суб'єктами господарювання.

Існуюча нормативна база дозволяє практикувати участь в інвестуванні аграрного сектора економіки інвесторів різних форм власності. При цьому, характер участі інвестора може бути різноманітним, що є окремою ознакою класифікації інвестицій.

4. Характер участі інвестора. Різноманітний характер участі інвестора передбачає прямі і непрямі інвестиції. При прямих інвестиціях інвестор здійснює безпосередню участь у виборі об'єктів інвестування або пряме вкладення засобів в матеріальний об'єкт; при непрямих — інвестування здійснюється через фінансових посередників (інвестиційні фонди, компанії), які спеціалізуються на операціях з цінними паперами.

В аграрному секторі більшого поширення отримали прямі інвестиції, що пояснюється складністю сільського господарства як об'єкта інвестування, великим ризиком аграрних інвестицій. Інвестиційні фонди і компанії, як правило, працюють з акціями організацій, що належать до галузей з меншим ступенем ризику вкладень.

5. Термін інвестування, як одна з ознак класифікації інвестицій, згідно загальноприйнятим поняттям, поділяється на:

- довгострокові (на термін більше 5 років);
- середньострокові (на термін від 1 року до 5 років);
- короткострокові (на термін менше 1 року).

Загальноприйнята класифікація інвестицій за термінами, на нашу думку, не зовсім доречно для використання в аграрному секторі національної економіки. Терміни для кожної галузі відносні і повинні враховувати її специфіку. Поняття короткострокових інвестицій з терміном менше року, на наш погляд, взагалі не застосовується в сільському господарстві. Мінімальний термін інвестування в сільському господарстві, на нашу думку, повинен становити не менше 3-х років. Інвестиції з терміном 3—5 років — це короткострокові інвестиції в сільському господарстві, оскільки це мінімальні терміни освоєння нових сівообігів, сортів культур і порід тварин, нових технологій і видів техніки. Як середньострокові слід розглядати інвестиції в сільському господарстві на термін 5—10 років, оскільки за цей період часу в середньому окупаються капіталовкладення в модернізацію технічної бази, що пов'язані з оновленням мобільної частини основних засобів сільськогосподарських підприємств. Інвестиції, що пов'язані з будівництвом споруд окупаються в деяких випадках за термін більше ніж 10 років. Такі інвестиції в аграрному секторі національної економіки доцільно, на нашу думку, вважати довгостроковими.

6. Об'єкт вкладення коштів. За об'єктами вкладення коштів виділяють, як правило, реальні та фінансові інвестиції.

Фінансові інвестиції передбачають вкладення коштів у фінансові активи — цінні папери, паї (пайова участь), банківські депозити, відсоткові облигації держави тощо. Реальні інвестиції — це сукупність вкладень в матеріальні (матеріальне майно, запаси тощо), а нематеріальні (науково-дослідні роботи, патенти, авторські права тощо) активи [4, с. 43]. У сучасних ринкових умовах за кордоном значна частина інвестицій — фінансові, в Україні ж основна частка інвестицій реальними інвестиціями, які доцільно розглянути більш докладно.

Реальні інвестиції можна поділити на кілька різновидів залежно від того, на вирішення яких завдань підприємства вони спрямовані. З цих позицій усі можливі різновиди реальних інвестицій можна звести до наступних основних груп.

1. Інвестиції в підвищення ефективності. Їх метою є насамперед створення умов для зниження витрат організації за рахунок заміни обладнання, технологій, навчання персоналу, переміщення виробничих потужностей в регіони з більш вигідними умовами виробництва та інших чинників.

2. Інвестиції в розширення виробництва. Завданням такого інвестування є розширення можливостей випуску товарів для раніше сформованих ринків у рамках вже існуючих виробництв.

3. Інвестиції в створення нових виробництв. Такі інвестиції забезпечать створення абсолютно нових виробництв або підприємств, які випускатимуть нові товари (або новий вид послуг), або дозволять організації здійснити спробу виходу товару на нові для неї ринки.

4. Інвестиції заради задоволення вимог органів державного управління. Цей різновид інвестицій стає необхідним у тому випадку, коли підприємству необхідно задовольнити вимоги влади або заради безпеки продукції, або дотримання екологічних стандартів чи інших умов діяльності, що не можуть бути забезпечені тільки за рахунок удосконалення менеджменту.

Реальні інвестиції в даний час мають велике значення для розвитку національної економіки в цілому і аграрного її сектора. З урахуванням сучасного стану сільського господарства і завдань щодо його розвитку важливе значення для даної галузі мають реальні виробничі інвестиції або капіталовкладення в модернізацію матеріально-технічної бази сільськогосподарських товаровиробників.

Різні інвестиції в галузях економіки пов'язані з різним рівнем ризику. Разом з тим, сільське господарство, в порівнянні з іншими галузями є найбільш ризикованою сферою бізнесу. Для цієї галузі економіки важливою є також класифікація інвестицій за рівнем ризику [6, с. 57].

5. Рівень ризику. Усі інвестиції з урахуванням ризиків можна розділити на 3 рівні. Агресивні інвестиції — спрямовані на максимальний приріст капіталу, але є досить ризикованими. Помірні інвестиції забезпечують середній приріст капіталу і помірну ступінь ризику вкладів. Консервативні інвестиції найменш ризикові, характеризуються невисокими, але стійкими гарантіями повернення інвестицій.

Залежність між формою інвестицій і рівнем їх ризику визначається ступенем небезпеки, яка виникає у зв'язку з неможливістю спрогнозувати ринкову позицію підприємства після завершення інвестицій. Організація нового виробництва має за мету випуск нового продукту, що пов'язана з найбільшим ступенем невизначеності, тоді як підвищення ефективності (зниження витрат) у виробництві вже прийнятого ринком товару несе мінімальну небезпеку негативних наслідків інвестування. Аналогічним чином з низьким рівнем ризику пов'язані і інвестиції, що задовольняють потреби органів державної влади [5, с. 88].

При класифікації аграрних інвестицій за рівнем ризику також треба враховувати специфіку сільського господарства. Сільськогосподарський бізнес — це один з найбільш ризикованих в нашій країні, де проявляється весь спектр підприємницьких ризиків, що посилюється ризиками, пов'язаними з впливом погодно-кліматичних умов. Більш того, дана група ризиків має територіальні особливості прояву. Всю сукупність ризиків, що діють в сільському господарстві можна розділити на дві великі групи: виробничі і комерційні ризики. Виробничі ризики пов'язані з недобором продукції, зниженням обсягів виробництва за різними обставинами. Комерційні

ризики викликані коливаннями кон'юнктури цін на ринках сільськогосподарської сировини і продовольства.

Таким чином, розглянута класифікація інвестицій за різними ознаками вимагає, на наш погляд, уточнення і доповнення при використанні її в аграрному секторі економіки, оскільки вона не відображає всю специфіку, складність і багатофункціональність даної галузі. Сільське господарство — не звичайна галузь економіки нашої країни, вона вимагає особливого підходу до планування, організації, регулювання та управління в цілому. Дослідження проблем державної підтримки та інвестування в даному секторі економіки також вимагає індивідуального підходу, враховуючи особливу роль сільського господарства в національній економіці.

На сучасному етапі розвитку соціально-економічних систем у світі аграрне виробництво не можна розглядати тільки як одну зі сфер бізнесу. Це цілком очевидно для урядів багатьох країн. Все більш і більш очевидним це стає і для керівництва нашої країни, особливо гостро реагує на вплив світової фінансової кризи.

У період реформ і переходу до ринкових відносин ставлення до сільського господарства було як до галузі, що має виконувати функцію продовольчого забезпечення. А оскільки конкурентоспроможність нашого національного сільського господарства на тлі розвинених країн була і за деякими позиціями залишається нижче, то у багатьох політиків і економістів виникло питання про доцільність розвитку сільського господарства в нашій країні. Рішення проблеми продовольчого забезпечення вбачалося у закупівлях дешевих продуктів харчування у інших країн. Сільське господарство розглядалося виключно тільки як одна з галузей економіки [3, с. 34].

Це занадто вузьке уявлення, що не відображає істинне багатофункціональне значення агроєкономіки як специфічного об'єкта управління. В умовах постіндустріального економічного розвитку значення сільського господарства в силу його багатофункціональності як постачальника не тільки продовольства, але і ряду найважливіших суспільних благ і послуг, до яких відноситься продовольча безпека, збереження і розвиток сільського способу життя і культури, історично освоєних агроландшафтів, соціального контролю над територією, сприяння екологічній рівновазі в біосфері, не тільки не зменшується, а й зростає (рис. 1).

У сучасних умовах подальше скорочення сільського господарства, внаслідок підвищення інтенсивності та продуктивності праці, вже не є закономірністю, як це не парадоксально звучить для ряду економістів. В окремих зарубіжних країнах це вже давно зрозуміли. Відомий французький економіст, лауреат Нобелівської премії з економіки Моріс Аллі писав: "Що стосується Франції, то будь-яке скорочення її активного сільськогосподарського (сільськогосподарського, а не сільського) населення нижче існуючого рівня небажано. Збереження цього рівня повинно розглядатися в якості першорядної політичної та соціологічних завдань". В Україні сільськогосподарська зайнятість є значно вищою, ніж у Франції, і без деякого її скорочення не обійтися, але при цьому згадане скорочення не повинно призводити до зменшення обсягів виробництва та зростання сільського безробіття. Доцільніше говорити не про ско-

рочення, а про заміну неефективної сільськогосподарської зайнятості на ефективну, а також про диверсифікацію агробізнесу.

Віднесення сільського господарства до пріоритетних галузей економіки було абсолютно правильним рішенням владою держави. Розвиток сільського господарства дозволить досягти відразу декількох цілей національного масштабу. Економічна наука традиційно виділяла наступні завдання, що поставлені перед сільським господарством і системою управління даною галуззю економіки: соціальне відтворення населення; виробництво сільськогосподарської продукції; відтворення земельно-природного потенціалу. Враховуючи сучасні реалії і визначену роль сільського господарства в постіндустріальному суспільстві, на наш погляд, систему цілей управління агробізнесом слід істотно розширити. У сучасних умовах однією з основних цілей розвитку сільського господарства є забезпечення продовольчої безпеки. Продовольча безпека як вид національної безпеки, вимагає активного розвитку агроекономіки, що дозволяє задовольняти незалежно від внутрішніх і зовнішніх загроз потреби населення в життєво необхідних продуктах харчування в кількості, необхідній для активного і здорового життя.

У різні епохи існували й існують домінуючі геополітичні чинники, що визначають хід історії: це людські ресурси, території, земельні ресурси. В даний час поряд з нафтою провідним чинником світової політики стає продовольство. З реалізацією даної мети тісно пов'язане завдання максимального задоволення потреб населення в продовольстві за рахунок вдосконалення його асортименту і підвищення якості виробленої продукції [1, с. 389]. Досягнення даної мети в певній мірі сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників на внутрішньому і світовому ринках. У сучасних умовах сільське господарство слід розглядати не тільки як галузь економіки, але і як сферу життєдіяльності значної частини населення країни. Таким чином, за рахунок підвищення рівня зайнятості та доходів сільського населення можна досягти однієї з основних цілей — забезпечення соціальної стабільності і надійності в суспільстві. В умовах інтеграції світової економіки і вступу України до СОТ не менш важливими і взаємопов'язаними цілями для вітчизняного сільського господарства є: підвищення ефективності (конкурентоспроможності) сільськогосподарського виробництва та раціональне використання земельних, трудових і матеріально-технічних ресурсів.

Таким чином, вимальовуються нові контури становища сільського господарства в нашій економіці, вимагають нових підходів до аграрної політики та управління, у тому числі і до інвестування як одному з важливих і незамінних інструментів розвитку економіки в сучасних ринкових умовах господарювання. У зв'язку з цим, для аграрного сектора економіки існує визначення

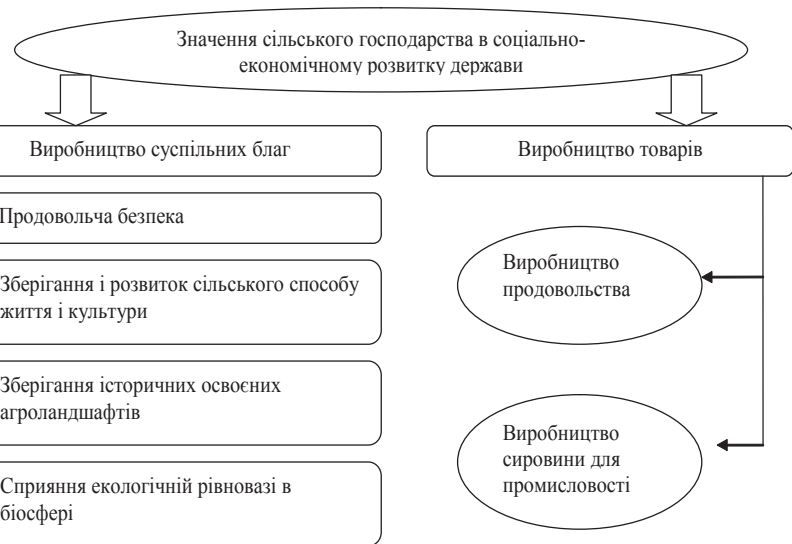
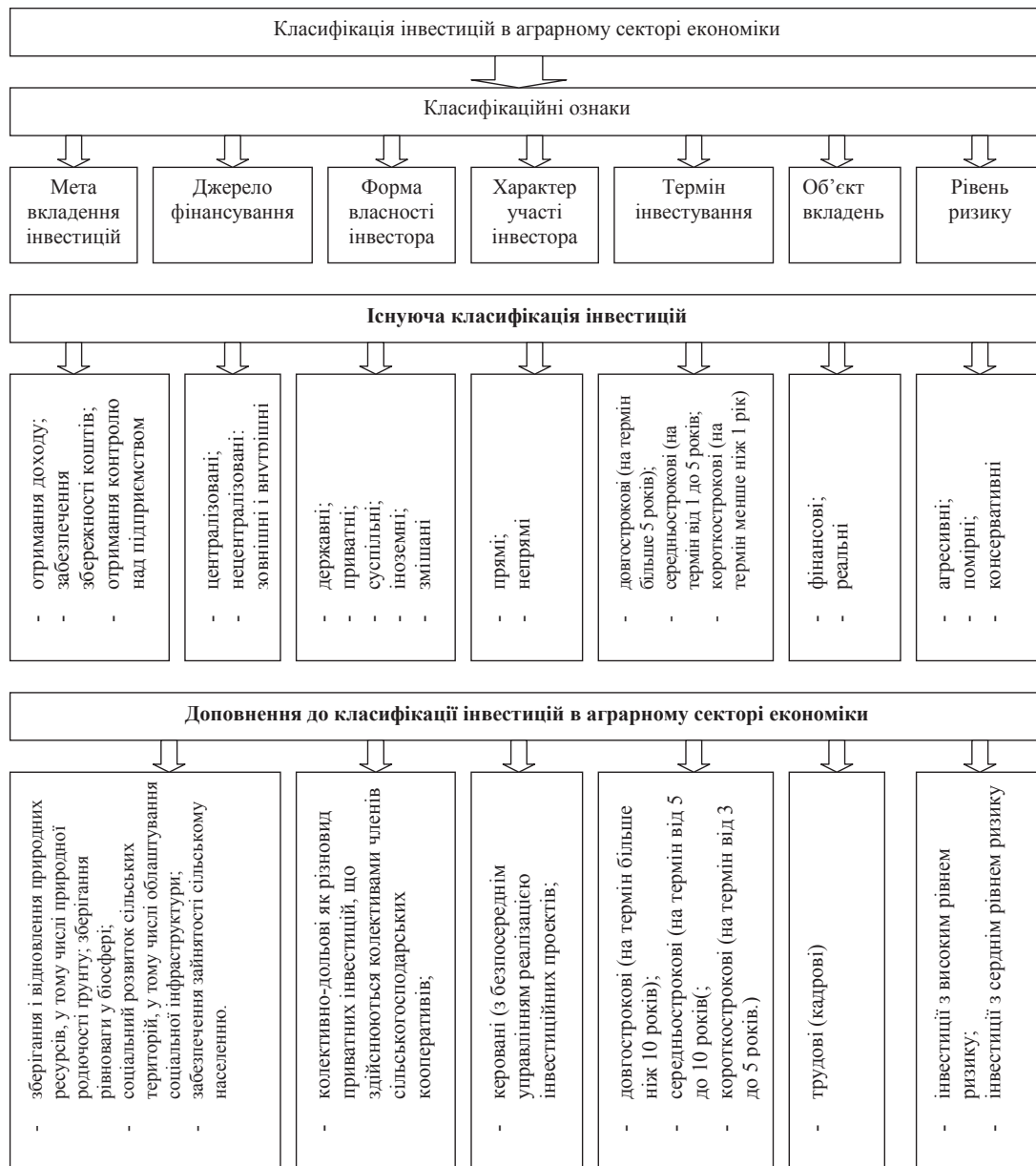

Рис. 1. Функції сільського господарства в сучасному суспільстві

інвестицій необхідно уточнити і доповнити. Отримання доходу не є єдиним і головним стимулом інвестицій в сільське господарство. Аграрні інвестиції — особливий вид інвестицій, під якими, на нашу думку, слід розуміти вкладення капіталу та інших ресурсів у розвиток агропромислового виробництва та сільських територій з метою отримання економічного, екологічного та соціального ефектів. Сформульоване визначення більш повно розкриває зміст і значення інвестицій в аграрному секторі економіки. Спрямованість аграрних інвестицій на отримання не лише економічного, а й екологічного та соціального ефектів обумовлює необхідність державної участі в даних інвестиціях, оскільки не всі напрями інвестування будуть передбачати отримання доходу. У зв'язку з цим, держава повинна або безпосередньо фінансувати певні інвестиції або стимулювати і забезпечувати участь в інвестуванні організацій бізнесу. На підставі вищевикладеного, на нашу думку, також потребує уточнення і доповнення класифікація інвестицій в аграрному секторі економіки за комплексом розглянутих раніше ознак (рис. 2).

Поряд з поширеними, як правило, економічними цілями вкладення інвестицій, в сільському господарстві як у спеціфічній сфері економіки, повинні бути соціальні та екологічні цілі. Сільське господарство тісно взаємодіє з навколишнім середовищем, втручаючись своїми виробничими процесами в природні біологічні процеси. Проблема збереження та відтворення природних ресурсів, що використовуються в сільському господарстві є однією з головних. Особливо це стосується збереження та відтворення природної родючості ґрунтів. Вирішення цих завдань вимагає в багатьох випадках серйозних інвестиційних вкладень.

Сільське господарство є не просто одним з видів бізнесу або галуззю національної економіки, а ще й соціальним середовищем життєдіяльності мешканців сільських територій. Без вкладень у соціальний розвиток села в даний час складно вирішувати проблеми розвитку сільськогосподарського і всього агропромислового виробництва. У зв'язку з цим, при класифікації аграрних інвестицій за метою їх вкладення слід також ви-

Рис. 2. Класифікація інвестицій в аграрному секторі економіки

діляти соціальні цілі: соціальний розвиток села, облаштування соціальної інфраструктури, створення робочих місць для працездатного сільського населення. Згідно з уточненим визначенням аграрних інвестицій, вони повинні бути спрямовані на отримання не лише економічного, а й соціального та екологічного ефектів. Природно це вимагає розширення класифікації інвестицій за цілями їх вкладення.

Вважаємо за доцільне розширити класифікацію інвестицій у сільському господарстві за такою ознакою, як форма власності інвестора. Звичайно ж, у сільському господарстві можуть бути присутні всі наявні форми власності інвесторів. Разом з тим, в даному секторі економіки широко поширений такий різновид приватної власності, як колективно-дільова. Поширеними організаційно-правовими формами сільськогосподарських підприємств і організацій є кооперативи (виробничі, споживчі), які на колективно-пайових засадах об'єднують групи людей для спільної діяльності. Колективи даних кооперативів цілком можуть виступати ініціаторами та

інвесторами певних проектів, їх колективно-дільове майно та земельні ресурси можуть бути вкладені в розвиток нових виробничих і створення нових сільськогосподарських підприємств.

Було вже зазначено, що за характером участі інвестора в сільському господарстві переважають прями інвестиції. Однак, складність і специфіка даної галузі, підвищені ризики та інші обставини часто призводять до того, що інвестори не тільки обирають, оцінюють і вкладають кошти в аграрні бізнес-проекти, а й безпосередньо управляють їх реалізацією. У зв'язку з цим, поряд з непрямими і прямими інвестиціями, в сільському господарстві доцільно виділити окрему групу керованих інвестицій, в рамках якої інвестори беруть безпосередню участь в управлінні і реалізації інвестиційних аграрних проектів.

Велика тривалість циклів технологічних робіт, тривалість періодів виробництва і періодів освоєння інновацій та інвестицій, вимагають перегляду класифікації інвестицій в сільському господарстві за такою ознакою,

як термін інвестування. За нашу думку, доцільно збільшити терміни інвестування в сільському господарстві і вважати короткостроковими інвестиції з терміном до 3—5 років, середньостроковими — з терміном від 5 до 10 років, довгостроковими — інвестиції з термінами більше 10 років.

Доповнення, на нашу думку, вимагає також класифікація інвестицій в сільському господарстві за об'єктом вкладення, що обумовлено специфікою сучасного етапу функціонування сільського господарства в нашій країні. В даний час гостро стоїть проблема кадрової забезпеченості сільськогосподарського виробництва. Реальні інвестиції в створення нових підприємств і виробництв, в придбання сучасної техніки та обладнання, в будівництво сучасних тваринницьких комплексів і цехів з переробки сільськогосподарської продукції можуть не мати сенсу без забезпечення цих виробництв і підприємств кадрами необхідної кваліфікації. Таким чином, враховуючи існуючу в даний час актуальність і гостроту проблеми кадрового забезпечення аграрного сектора економіки, доцільно як окремий самостійний об'єкт вкладення інвестицій розглядати людські ресурси. Інвестиції, що спрямовані на вдосконалення системи підготовки кадрів в АПК будуть сприяти зміцненню та розвитку кадрового потенціалу галузі. В науковій думці такі інвестиції мають назву інвестиції в людський капітал.

У силу специфічних особливостей, сільське господарство є, мабуть, найбільш ризикованим видом бізнесу. У зв'язку з цим, класифікація аграрних інвестицій за рівнем ризику повинна поділяти їх на дві групи:

1) інвестиції з високим рівнем ризику, до яких слід відносити інвестиції в виробництва на які впливають як виробничі, так і комерційні ризики (наприклад, рослинництво в зонах ризикованого землеробства);

2) інвестиції з середнім рівнем ризику, що пов'язані з вкладення коштів у галузі, де вплив погодно-кліматичних чинників, тобто виробничих ризиків, є меншим (як правило, інвестиційні проекти у тваринництві).

ВИСНОВКИ

Таким чином, визначення та класифікація інвестицій в сільському господарстві вимагають уточнення і доповнення. Стратегічна значимість і специфічні особливості даної галузі економіки, обумовлюють необхідність інвестування в неї не тільки для отримання доходу і задоволення інших суто економічних інтересів, а і для забезпечення соціального та екологічного благополуччя. Це розширює цілий спектр інвестиційних вкладень у сільське господарство і обумовлює обов'язкову необхідність прямої і опосередкованої участі держави в інвестуванні і розвитку аграрного сектора економіки країни. Необхідно враховувати також інституційні особливості сільського господарства нашої країни, що виражаються у привалюванні кооперативних форм організації виробництва з колективно-приватною власністю на земельні та матеріально-технічні ресурси. Складність і висока ступінь ризику аграрних інвестицій у багатьох випадках вимагає безпосередньої участі інвесторів в управлінні реалізацією інвестиційних проектів у сільському господарстві, а їх тривалість вимагає перегляду оцінки термінів їх реалізації та окупності. В даний час од-

ним з найважливіших пріоритетів інвестування слід вважати зміцнення і розвиток людського потенціалу сільського господарства. Різноманітні умови та форми ведення сільськогосподарського виробництва, висока конкуренція на продовольчих ринках і нестабільність ринків сільськогосподарської сировини потребують особливого підходу до оцінки ризиків аграрних інвестиційних проектів.

Література:

1. Урба С.І. Основні напрямки державної підтримки аграрного сектора економіки України / С.І. Урба / Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка (Серія економічна). — Л., 2005. — Вип. 35. — С. 389—392.
2. Царенко О.М. Піднесення виробництва на екологічно безпечній основі / О.М. Царенко // Проблеми економіки агропромислового комплексу і формування його кадрового потенціалу: [кол. моногр.]: у 2 т. / за ред. П.Т. Саблука [та ін.]. — К.: ІАЕ, 2000. — Т. 2. — 676 с.
3. Черевко Г.В. Державне регулювання економіки в АПК: [навч. посіб.] / Г.В. Черевко. — К.: Знання, 2006. — 339 с.
4. Шевченко Н.О. Розвиток регіональної інвестиційної політики держави в аграрному секторі економіки: теорія, методологія, практичні механізми реалізації: [монографія] / Н.О. Шевченко. — Донецьк: Юго-Восток, 2011. — 401 с.
5. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку / Й. А. Шумпетер Й.А. — М.: Директмедиа Паблішинг, 2007. — 400 с.
6. Юрчишин В. Аграрна політика в Україні на зламах політичних епох / В. Юрчишин. — К.: Наукова думка, 2009. — 366 с.

References:

1. Urba, S. I., (2005), "The main directions of state support for the agricultural sector Ukraine", Visnyk L'vivs'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka, vol. 35, pp. 389-392.
2. Tsarenko, O. M. (2000), Pidnesennia vyrobnytstva na ekolohichno bezpechnij osnovi [The rise of production an ecologically secure basis], IAE, Kyiv, Ukraine.
3. Cherevko, H. V. (2006), Derzhavne rehulivannia ekonomiky v APK [State regulation of the economy in the agroindustrial complex, Znannia], Kyiv, Ukraine.
4. Shevchenko, N. O. (2011) Rozvytok rehional'noi investytsijnoi polityky derzhavy v aharnomu sektori ekonomiky: teoriia, metodolohiia, praktychni mekhanizmy realizatsii [Development of a regional investment policy in the agricultural sector: theory, methodology, practical mechanisms for implementation], Yuho-Vostok, Donets'k, Ukraine.
5. Shumpeter, J.A. (2007), Teoryia ekonomicheskogo razvitiya [Theory of economic development], Direktmedia Publishing, Moscow, Russia.
6. Yurchyshyn, V. (2009), Aharna polityka v Ukraini na zlamakh politychnykh epokh [Agricultural policy in Ukraine at the turn of political eras], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2013 р.